

VAN MAAND TOT MAAND

DOOR H. KLUIN

Barth en de groepsbeweging

In het Juninummer van „Evangelische Theologie” schreef Karl Barth een artikel over „Kerk of Groep?”.

Hij vertelt daarbij, dat het artikel oorspronkelijk geschreven werd voor een Zwitsersch weekblad, waarin Barth en een bekend vertegenwoordiger der Oxfordbeweging zich zouden doen hooren over het pro en contra van deze beweging. Toen de Oxfordman echter het manuscript van het artikel van Barth had gelezen, trok hij zich terug; om welke reden, wordt niet vermeld.

Barth meent, dat er eigenlijk niet zoveel aanleiding meer bestond om het artikel nog te publiceeren, daar het „rondom de Groep weer merkbaar stiller is geworden”. De kwestie is dus niet zoo actueel meer. De uitgever van „Evangelische Theologie” dacht daar echter anders over, en verzocht Karl Barth, het artikel voor zijn tijdschrift te willen afstaan, waartegen de schrijver geen bezwaar had.

De inhoud van het artikel bestaat in een zeer besliste bestrijding van de Groepsbeweging. „Ik kan,” zegt Barth, „als men mij daar naar vraagt, tot de Groepsbeweging niet slechts niet Ja zeggen, maar ik zie tusschen haar en de Kerk een kloof en ik moet beslist kiezen vóór de Kerk; ik kan in geen deele kiezen vóór de Groep.” Dit oordeel wordt dan door B. nader toegelicht; waarbij scherpe woorden over het principe van de Oxfordbeweging worden neergeschreven.

Deze beweging, zoo heet het, vereenzelvigd eigen zaak met Gods zaak. Zij vertrouwt niet op Gods Woord, dat Zijn werk zal verrichten, maar vraagt altijd weer naar zichtbare resultaten. „Een boodschap, die haar geloofwaardigheid als Gods Woord niet bewijst

door opzienwekkende, zichtbare resultaten, heeft tegenwoordig geen chance meer, gehoord te worden.” Aldus de ongenoemde tegenstander van Barth. Deze laatste verzuimt niet, een uitroep teken te plaatsen achter het woord „chance” en noemt het „ontrouw aan het Vaandel”, wanneer men zóó de nadruk op het succes legt.

De Groep, aldus Barth weer, wil de wereld door een soort van Christelijke veldtocht voor Christus veroveren. Dat is een idee, die thuisbehoort in de Jezuietenorde; niet in de Christelijke Kerk!

De blik van de Groep, zegt Barth, is van huis uit op de *mensen* gericht; op de vraag: Wat is voor *hen* geloofwaardig of ongeloofwaardig; wat kan bij *hen* resultaat hebben, wat niet? Vandaar dat men er zooveel gewicht aan hecht, wanneer b.v. een Staatssecretaris van de Vereenigde Staten iets gezegd heeft ten gunste van de Beweging. Reeds het noemen van de verschillende soorten van lieden die tot haar rijen behooren, beteekent voor haar een getuigenis: „Fabrieksdirecteuren, arbeiders, studenten, sportmensen, doktoren, ingenieurs, boerenleiders enz.” Het bericht dat 25000 en nog meer mensen op de uitnoodiging van de Groep in Kopenhagen zijn samengestroomd, is zooiets als een overwinningsbericht uit het Koninkrijk Gods.

Al deze wereldlijke gewichtigheden hebben volgens Barth met de boodschap der Christelijke Kerk niets te maken. Deze immers wil slechts oproepen tot het geloof, maar niet imponeren door werken, getallen en namen.

Wat Barth vooral afkeurt in de Groepsbeweging is dit: Zij wil, zegt hij, de waarheid van het Evangelie geloofwaardig maken door ons te wijzen op de bekeeringen van hare aanhangers.

DE VRIEND DES HUIZES

MAANDELIJKS VERSCHIJNEND FAMILIEBLAD VOOR HET CHRISTELIJK HUISGEZIN

HOOFDREDACTEUR: Ds. H. KLUIN SECRETARIS DER RED.: P. MONS

Medewerkers: A. R. J. Bazuin, H. de Bruin, Tom de Bruin, H. Gordeau, Jan H. de Groot, J. Fortgens, Dr. J. Haantjes, A. L. van Hulzen, Ds. J. H. C. Kamsteeg, Diet M. Kramer, Mevrouw Hendrika Kuyper-van Oordt, K. Lantermans, H. van Malsen, Willem de Mérode, H. te Merwe, P. H. Muller, O. Ruysch, C. Rijnsdorp, Mevr. M. A. M. Renes-Boldingh, Mevrouw G. Sevensma-Themmen, Mevrouw Greeth Gilhuis-Smitskamp, H. Steggerda, J. Vijverberg, A. Wapenaar, Mevrouw J. M. Westerbrink-Wirtz, Ds. A. A. Wildschut e.a.

UITGAVE VAN NEERBOSCH' BOEKHANDEL EN UITGEVERIJ TE NEERBOSCH. TEL. NIJMEGEN 47. GIRO 193600
Abonnementsprijs f 2,50 per half jaar; buitenland f 6,50 per jaar. Men teekent in voor een geheele jaargang

AFLEVERING 9

SEPTEMBER 1936

JAARGANG 54

Wijkend Paradijs

Ik ben de jongen, die het dorp
waar moeder woont, niet kan vergeten
wanneer hij, op een wiegend dek gezeten,
de roode zon ziet aan den kim vergaan.
Hoe veilig is het thuis, hoe diep de oogen
waarbuiten alles leugen is en waan,
waarbuiten alle vreugden steeds bedrogen. . . .

Maar als hij van de reis is weergekeerd
staat hij te droomen op het havenhoofd:
de zee heeft hem een nieuw geluk beloofd.
Het paradijs vervult al zijn gedachten
maar het ligt altijd aan de overzij;
hoe lang nog moet zijn jong hart wachten. . . .
Troost, Vorst van Eden, elk die is als hij.

KOOS VAN DOORN

Dit acht Barth uit den booze. De menschen, zegt hij, die de boodschap van de Kerk hebben te verbreiden, kunnen anderen slechts vóór het getuigenis van de Heilige Schrift en daarmee vóór Christus plaatsen; zij kunnen geen oogenblik, in geen enkel opzicht en met geen enkele bedoeling, op *zichzelf* opmerkzaam maken. Christus in de Schrift alleen bewijst, dat zij de waarheid spreken.

Daarentegen bestaat de Groepsbeweging in de eisch, „dat wij ettelijke, wellicht zeer sympathieke dames en heeren op grond van hun verhalen voor bekeerde Christenen zullen houden en dat wij *daarom* (let wel: op die grond!) naar de Bijbel zullen grijpen en aan Christus zullen gelooven.”

B. wil wel aannemen dat er zulke bekeerden zijn. Maar hij verwondert zich er over, dat men dan ook slechts twee minuten lang over zijn bekeering kan praten. Laat men de bekeering eenvoudig door zijn existentie bewijzen! In elk geval kan men er de waarheid van het Evangelie niet door bewijzen.

Tenslotte keurt Barth het in de Oxfordgroep af, dat men God daar als het ware zou willen voorschrijven, hoe Hij de mensch heeft te helpen. God helpt niet altijd zóó uit de nood, als men zou denken op grond van wat Groeps-menschen daarover zeggen en schrijven. Hij laat ook wel in de ellende zitten. Ons vroolijk optimisme kon op dit punt wel eens te schande worden. Er zijn Groepsmenschen, zegt Barth, die dit *wel* weten. Maar de Groep als zoodanig schijnt het *niet* te weten. „Zij prijst Gods hulp, alsof zij in Gods raad had gezeten en precies wist, hoe God onder alle omstandigheden heeft te helpen. Zij prijst Gods hulp, alsof er geen Jeremia of Job in de Bijbel bestond en geen Kruis op Golgotha.”

Er zou wellicht iets voor de Oxfordbeweging te zeggen zijn, aldus Barth, wanneer zij niet méér wilde dan humaniseeren en moraliseeren, en daardoor het menschenlot iets dragelijker maken.

Zooals men dat sinds de dagen van de Grieksche Stoa telkens weer geprobeerd heeft. Maar laat de Groep dat dan openlijk zeggen. Laat zij niet meenen, een vernieuwing van het Christendom te kunnen bewerken. Wat zij nu doet, is, de vrijheid van Gods genade en de heiligheid van Zijn naam onder allerlei voorwendsels en opschriften omvormen in humaniteit en moraal.

Daarom waarschuwt B. zoo scherp mogelijk tegen deze beweging. Zij zou, als de Kerk zich niet meer tegen haar verzette, de Kerk ruïneeren!

De zwakke plekken

Naar het mij voorkomt, heeft Prof. Barth wel de zwakke plekken in de Groepsbeweging aangewezen en de gevaren, die deze steeds weer bedreigen. Het gevaar van saeculariseering (verwereldlijking) van het Christendom, door op een verkeerde wijze contact te zoeken met het leven van deze tijd. Het gevaar van vermenschelijking der waarheid Gods, door steeds weer beschrijvingen te geven van de innerlijke verandering die plaats vindt in de mensch, zoodra deze tot Christus komt, en van de gevolgen daarvan in zijn leven. Het uitwisselen van ervaringen, zooals dit naar ik meen vooral in het begin veel plaats vond in de House-parties, heb ik steeds een hachelijk bedrijf gevonden. Ook het gevaar van het vroolijk optimisme, waarop Barth wijst, is niet denkbeeldig. Bij het lezen van geschriften, uit Groepskringen afkomstig, kan men zich wel eens ongerust voelen worden als men leest, hoe iemand die Christus heeft gevonden, nu niet anders meer kent dan innerlijke vrede en blijdschap en hoe allerlei werk hem nu beter gelukt dan vroeger. Barth doet zulke Groepschristenen m.i. geen kwade dienst, door hun op Jeremia en Job te wijzen.

De man van de dialectische theologie, de hardnekkige strijder voor de waarheid van Gods eer en Zijn heiligheid, heeft ook in dit artikel ongetwijfeld dingen gezegd, waarmee de

Groepsmenschen hun voordeel zullen kunnen doen, hoe hard zijn woorden ook klinken.

De juiste manier?

De manier, waarop Barth zijn tegenstanders te lijf gaat, kan mij niet bekoren. Hij zou mij misschien zeggen, dat verschillende van zijn tegenstanders in allerlei kampen ook niet steeds kieskeurig zijn geweest in hun woorden en dat men in de oorlog wel eens moet doen als in de oorlog...

Ik wil bovendien erkennen, dat Barth nooit kleinzielig is tegenover zijn opposanten en dat men van persoonlijke gekrentheid niets bij hem bemerkt.

Maar wèl is hij, dunkt mij, soms onnoodig scherp en drukt zich in laatdunkende termen over anderen uit. Waarom (zie boven) de Jezuïtenorde er bij gehaald in dit verband? En de „secretaris van de Vereenigde Staten”? En al die „dames en heeren”, waarvan Prof. Barth dan nog wel wil toegeven, dat ze wellicht zeer sympathieke menschen zijn? Is er nog niet genoeg gelachen over de dames en de heeren van de House-parties? Ik geef toe, dat de bestrijding van iemand als Barth hemelhoog staat boven de grove aanvallen die op de Groepsbeweging soms zijn gedaan, alsof dit een liefhebberij was van aristocraten, die voor de verandering nu eens aan Christendom wilden gaan doen. Zóó bedoelt Barth het niet. Daarom had hij m.i. beter gedaan, deze uitdrukkingen te vermijden.

Tragisch

Het tragische van het geval ligt naar ik meen, hierin, dat de theologie van Barth, evenals..... de Groepsbeweging, geboren is (als ik het zoo zeggen mag) uit de nood der tijden. Ik meen het niet onjuist voor te stellen als ik het zóó zeg: Barth heeft een blik geworpen in de diepte van die menschennoed. Ook heeft hij het Evangelie leeren kennen als de Boodschap, de eenige, die redding kan brengen. Maar hij zag de Kerk en het Woord der Kerk heel ver staan van de

tegenwoordige menschheid. Dat Woord kwam in misvormde gedaante tot ons; of het werd in het geheel niet meer vernomen. Barth ziet het als zijn taak, ons weer op Christus te wijzen en ons te vragen, met hem te willen luisteren naar wat de Heer ons te zeggen heeft. Vandaar de intensieve studie van Barth en de zijnen op exegetisch en dogmatisch terrein. Die studie moet er toe dienen, dat de Kerk van Christus zal komen te staan midden in het leven van onze tijd, opdat Zijn Evangelie zal kunnen worden vernomen.

En de Groepsbeweging? Is die ook niet voortgekomen uit het zien van de nood der tijden en uit het besef, dat alleen Christus daarin uitkomst kan geven? Hebben de leiders van die beweging niet het Woord des heils willen prediken, op hun wijze, aan de mensch van onze dagen, die zoo onmetelijk ver leefde van dat Evangelie?

Op hun wijze. Laat men nu zeggen, dat die onjuist is; dat ze aanleiding geeft tot allerlei misvatting van het Evangelie, ja, dat men zijn doel zóó niet zal bereiken. Maar dan zou toch, bij de beoordeeling van de Groepsbeweging, ernstiger met haar bedoeling rekening moeten worden gehouden dan Barth schijnt te doen.

Consequentie

Barth zelf gaat met ijzeren consequentie de andere weg, waartoe hij zich geroepen weet. Soms denk ik wel eens, maar ik durf het bijna niet te zeggen, dat hij al te consequent is. In dat opzicht is hij, dunkt mij, wel een echte Duitscher.

Nog enkele opmerkingen in dit verband, betreffende het bovengenoemde artikel. Is Barth soms niet consequenter dan de Bijbel zelf? Hij keurt het in de Groepsbeweging af, dat ze haar belijders noemt volgens in het maatschappelijk leven geldende benamingen: „Fabrieksdirecteuren, arbeiders, studenten, ingenieurs” enz. Maar toen ik dit las, dacht ik aan Hand. 17:34, waar Dio-

nysius, lid van de Areopagus (die volgens de uitlegging van Prof. de Zwaan reeds een of meer hooge ambten moet hebben bekleed), met name wordt genoemd onder de Christenen te Athene.

In hetzelfde hoofdstuk (vs. 12) lees ik dat „aanzienlijke Grieksche vrouwen en mannen” te Berea tot het geloof kwamen.

Deed Lucas verkeerd met dat te vermelden? Waarom moet van de Groepsbeweging worden gezegd, dat ze het noemen van allerlei soorten van menschen, ook aanzienlijke, als een getuigenis op zichzelf beschouwt?

Barth wantrouwt ook het vermelden van die 25000 menschen, die te Kopenhagen samenkwamen. Daartegenover stelt hij de Kerk, die niet wil imponeeren door getallen. — Ik dacht weer aan Lucas, hoe hij in Hand. 2 aan het tellen gaat: „Te dien dage werden ongeveer drie duizend zielen toegebracht.” En in het 5de hoofdstuk: „Velen kwamen tot het geloof, zoodat het getal der mannen klom tot ongeveer vijfduizend.”

Ik zeg niet, dat Lucas wilde imponeeren door die getallen, maar hij vindt het toch wél de moeite waard, ze te vermelden. Omdat hij de nood van de menschenwereld in zijn tijd kende en omdat zijn hart van vreugde opsprong bij het zien van die duizenden, die door het Evangelie werden gegrepen.

Kan er bij de Oxfordmannen niet iets geweest zijn van dat lijden onder de nood der menschenwereld van onze tijd en van die jubel bij de gedachte, dat velen in onze dagen door Christus kunnen worden gegrepen en gered?

Zelfs wanneer we aannemen, dat ze te vroeg jubelden, is dat toch nog iets anders dan willen imponeeren door het getal. —

Nóg iets over de consequente wijze van schrijven en denken, die Barth kenmerkt. Soms lijkt het of hij uit louter consequentie..... inconsequent wordt. Maar dat zal ik wel mis hebben. Ziehier, wat ik bedoel.

Barth beschuldigt de Groepsbeweging, dat zij eigenlijk de mensch stelt

op de plaats, waar God alleen heeft te heerschen. Het euvel, waartoe wij menschen steeds dreigen te vervallen en waartegen Barth steeds met geweldige ernst de strijd aanbindt.

Zoo zegt hij in het bewuste artikel (wij vermeldten het reeds), dat de mensch niet, zooals de Groep feitelijk doet, aan God mag voorschrijven op welke wijze Deze hulp zal bieden. Daartegenover stelt Barth het volgende:

„Wie aan God gelooft, die gelooft daarmede aan Goddelijke hulp die in zijn leven en in dat van alle menschen is binnengetreden en daar steeds opnieuw binnenkomt. Hij gelooft aan een gebod en aan een leiding Gods. Hij gelooft aan reële wendingen en veranderingen der menschelijke toestand door de wil Gods. Hoe zou hij anders God voor Zijn Heer kunnen houden? Maar juist omdat hij God als *Heer* erkent, laat hij het aan Hem over, hoe Hij helpen, wat Hij gebieden, *waarheen* Hij leiden wil. Hij (de mensch, die gelooft, H.K.) heeft geen plan en geen programma betreffende datgene wat de heerschappij Gods in zijn leven en dat van anderen zal beteekenen.”

Toen ik dit las, was het mij of ik de Barthiaansche beschrijving las van het geloofsleven van een..bekeerd Christen. En, alsof Barth dus even de methode van de Groepsmenschen had overgenomen in zijn redeneering, zonder dat te willen. —

Natuurlijk heb ik het mis. Terwijl ik het bovenstaande schreef, heb ik ook voortdurend gedacht, dat ik deed als een kwajongen, die steentjes gooit naar een groot man.

Heeft hij hem wel ééns geraakt? Dat is lang niet zeker.

Wél is zeker, dat de jongen, toen de man zich omkeerde, het gezicht zag van iemand, voor wie hij eigenlijk geweldig veel respect had; men zou kunnen zeggen, iemand, van wie hij veel hield.

Toch kon hij het steentjesgooien niet laten. Daar was iets in de houding, in de gang van die man, dat het kwelduveltje in hem er toe aanzette...

PRINSESSEN UIT HET HUIS VAN ORANJE

DOOR Dr. J. C. VAN DER DOES

HOOFDSTUK IX

Charlotte Flandrina

Op Dinsdag 18 Augustus 1579 werd te Antwerpen de vierde dochter van Willem van Oranje en Charlotte van Bourbon geboren. De Staten van Vlaanderen hadden beloofd, dat zij als getuigen bij den doop aanwezig zouden zijn, vandaar een verzoek van den prins in October daaraanvolgend, gericht tot de Staten, om afgevaardigden te benoemen. Aanvankelijk had de Prins het voornemen gehad zich met zijn vrouw en zijn dochter naar Gent te begeven om daar de plechtigheid te doen plaats grijpen, maar „de voorseyde dochter was wat zieckelick gheworden”, bovendien „de tijd was zeer onbequame om zoo een teer kindeken over lande mede te nemen”, daarom verzoekt hij den Staten „zekere persoonen onderulieden te deputeren om tegen dinsdag ofte woonsdaghe in Antwerpen te komen, opdat des donderdachs daer naer het kindt mach ghedoopt worden”. Aan dit verzoek werd gevolg gegeven. Zoo werd de jeugdige prinses van Nassau gedoopt op 18 October in de Kapel van het kasteel van Antwerpen, en als getuigen stonden daarbij afgevaardigden van de Staten van Vlaanderen en de tweede dochter van den Prins: Anna van Nassau. De Staten van Vlaanderen gaven naar de gewoonte van den tijd als getuigen een geschenk aan de pas gedoopte, dat bestond uit een lijfrente van f 2.000.— per jaar. Zij hadden nu ook het recht den naam te bepalen, dien het kind dragen zou, ze noemden het kind Flandrina.

Voor den Prins en zijn echtgenoot was het een groote voldoening, dat de Staten van Vlaanderen door de toekenning der lijfrente de opvoeding van het kind voor hun rekening namen, geldzorgen hebben den Prins steeds gekweld. Er ging dan ook een eigenhandig schrijven, zoowel van Willem van Oranje als van Charlotte van Bourbon mee met de afgevaardigden naar hun lastgevers om de laatsten hartelijk te danken voor de eer, die zij hun bewezen hadden met hun deputatie en de toezeg-

ging, die deze daarbij gedaan had, welke als een klaar bewijs mocht gelden van de liefde, die de Staten hem toedroegen.

Vlaanderen had helaas in dien tijd ook niet veel te missen. De toezegging van de f 2.000.— drukte zwaar op het budget, herhaaldelijk was er achterstand in de betaling, ook daardoor veroorzaakt, dat de verschillende steden het er niet over eens konden worden welk bedrag door ieder hunner moest betaald worden om de lijfrente bijeen te brengen. Vandaar dat Charlotte van Bourbon eenigen tijd later vraagt om in de plaats van de lijfrente van f 2.000.— een domein te schenken, het landgoed Loochrist, dat een onderdeel uitmaakte van de St. Bavoabdij te Gent en dat zoo ongeveer f 2.000.— per jaar opleverde. Het schijnt, dat aan dit verzoek niet is voldaan.

Nog geen vier jaar was Flandrina oud, toen er een groote verandering in haar leven kwam. Haar grootvader, overtuigd Rooms-Katholiek, had nog, toen haar moeder, Charlotte van Bourbon, abdis van het klooster te Jouarre was, herhaaldelijk klachten over zijn dochter ingediend bij het hof van Frankrijk wegens haar neiging tot de Gereformeerde leer, vooral omdat zij bij de andere kloosterlingen propaganda maakte voor haar overtuiging. Na haar ontvluchting uit Jouarre Februari 1572 had ze zich naar het hof van den paltsgraaf te Heidelberg begeven. Herhaalde pogingen wendde nu haar vader, de hertog van Montpensier, aan, daarin gesteund door de Fransche regeering, om zijn dochter weer terug te krijgen. De paltsgraaf Frederik III wilde haar wel terugzenden, doch hij verbond daaraan de voorwaarde, dat Charlotte haar vrijheid zou behouden en niet lastig gevallen zou worden inzake den godsdienst. Die voorwaarde wilde de vader niet vervullen, liever dan daarin toe te stemmen, wilde hij haar nimmermeer zien. Voor hem was het het toppunt van afval, toen Charlotte, de gewezen non, in 1575 de hand reikte aan en de echtgenoot werd van Willem van Oranje. Hoe groot zijn toorn ook was, de jaren brachten daarin verzachting; zou de politiek daar ook niet het hare toe bijgedragen hebben?